

Marcin Bodio,
direktor CEEP-a:

I Bruxelles i Washington znaju da je važan krčki LNG

ZEMLJAMA POPUT POLJSKE ILI HRVATSKE JOŠ NEDOSTAJU
INFRASTRUKTURNE VEZE SA SUSJEDIMA, ALI I SA ZAPADNIM DIJELOM
KONTINENTA. KORIDOR SJEVER – JUG TO BI PROMIJENIO,
A OJAČAO BI I TRANSATLANTSKU SURADNJU

RAZGOVARALA JASMINA TRSTENJAK
jasmina.trstenjak@liderpress.hr

Udruga CEEP (Central Europe Energy Partners), neprofitno udruženje koje zastupa srednjoeuropske energetske interese te interese energetske intenzivnih industrija, a čiji je član i HEP, nedavno je u suradnji s konzultantskom kućom Roland Berger objavila izvješće o energetskom koridoru sjever – jug, jednom od glavnih prioriteta EU. Koridor se sastoji od infrastrukturnih projekata iz sektora plina, električne energije i nafte, kojima se trebaju spojiti hrvatsko i srednjoeuropsko tržište te oba sa zapadnim dijelom kontinenta. Realizacija koridora ključni je uvjet daljnjeg integriranja zajedničkog prostora, a Hrvatska je ključna zemlja za njegovu realizaciju. U izvješću daju preporuke za njegovu realizaciju, osvrću se na financijske, regulatorne i političke aspekte. O tome, ali i o drugim aktivnostima CEEP-a razgovarali smo s direktorom Marcinom Bodijem, stručnjakom za regulatorna i infrastrukturna pitanja.

• Europski politički kreatori svako malo raspravljaju o nekim velikim, ambicioznim planovima, ali mnogi od tih planova imaju male šanse postati stvarnost. Kako da koridor sjever – jug ne postane jedna od nerealiziranih ideja?

– Ovih je dana energetska sigurnost na vrhu političke agende u Europi. Donositelji odluka spoznali su da su infrastrukturna ulaganja snažan pokretač rasta i konkurentnosti. Poz-

dravljamo tu odluku iako se ponekad mogu čuti planovi koji su više želje nego pravi odgovor na izazove s kojima se suočavamo. Zato u našoj analizi gledamo određene energetske projekte vezane uz prijenos koji čine koridor sjever – jug. Osvrnuli smo se na njihove tehničke i financijske karakteristike kako bismo olakšali razumijevanje financiranja i izvedbe kritičnih dijelova koridora. Plan koji predlažemo ambiciozan je, ali izvodljiv.

• Koji su ključni i najkritičniji dijelovi koridora?

– Što se tiče plina, koridor će uspostaviti mrežu cjevovoda i interkonektora iz Poljske i Litve, preko cijele Srednje Europe, prema Jadranskom moru. LNG postrojenje na Krku jedan je od ključeva uspjeha. U istoj regiji koridor će proširiti postojeće naftovode i uspostaviti novu vezu, omogućujući transport nafte preko Baltika i Jadranskog mora za svaku zemlju u Srednjoj Europi. Što se tiče elektroenergetskog sektora, koridor će produžiti visokonaponske dalekovode kako bi povezali energetske otoke baltičkih zemalja s ostatkom EU. Kada se ti projekti završe, napokon bismo mogli prevladati nasljeđe komunizma kada su uništeni pokušaji da se integrira infrastruktura između sovjetskih satelitskih država, kako bi se povećala njihova ovisnost o Moskvi. Četvrt stoljeća kasnije zemljama poput Poljske ili Hrvatske još uvijek nedo-

staju ne samo odgovarajuće infrastrukturne veze sa svojim susjedima, nego i sa zapadnim dijelom kontinenta. Koridor bi to promijenio.

• No postoje veliki izazovi i u zakonskim, političkim i financijskim aspektima koje ste i sami spomenuli u izvješću.

– Sva su tri aspekta, i financijski i zakonski i politički, ključna. Što se tiče financija, dali smo realnu sliku koja počiva na tržišnim mogućnostima, uz uključivanje privatnog sektora. Ipak, postoje projekti kritični za sigurnost opskrbe, ali imaju manje povoljan poslovni slučaj. Oni će sigurno zahtijevati podršku javnih proračuna. I nacionalni operateri i vlade trebaju poduzeti zajedničke napore kako bi svoje projekte uključili u Junckerov plan i došli do financiranja putem Europske investicijske banke. Realizacija ključnih projekata putem komercijalnog financiranja bit će izazov, ako ne i nemoguća. Samo s političkim odobrenjem moguć je pristup međunarodnim financijskim institucijama. Ipak, to se neće dogoditi bez dijaloga s nacionalnim regulatorima i donosiocima zakona s ciljem stvaranja povoljnoga regulatornog okruženja za koridor.

• Spomenuli ste LNG terminal na Krku kao jedan od ključnih projekata. O njemu se razgovara već četvrt stoljeća, ali i dalje ima mnogo neriješenih pitanja. Konkurencija ne spava i LNG projekti u susjed-

Marcin Bodio, stručnjak za regulatorna i infrastrukturna pitanja, kaže da EU i SAD žele ojačati sinergiju gospodarstava. Izvoz američkog LNG-a u Europu mogao bi biti još jedan stup suradnje

PROTIV SUBVENCija

POVLASTICE NA TRŽIŠTU NISU OPRAVDANE

• Kažu da je najbolje energetska tržište ono bez subvencija. Vrijedi li to i za obnovljive izvore?

– Prema europskim planovima, gotovo polovica električne energije 2030. dolazit će iz obnovljivih izvora. Ako oni moraju biti integrirani u tržište, onda nikakve povlastice nisu opravdane. Zaštita okoliša je važna, ali jednako je važno otvoriti nova radna mjesta, boriti se protiv energetske siromaštva te osigurati da se europska industrija ne preseli u neke druge dijelove svijeta ostavljajući iza sebe nezaposlenosti i recesiju.

stvu mogli bi preuzeti vodstvo ako Hrvatska ne ubrza sve procedure i postupke.

– Doista, taj projekt jedan je od najzahtjevnijih. LNG trenutačno predstavlja samo oko 10 posto potrošnje plina u svijetu, ali taj udio ubrzano raste, što je posljedica širenja infrastrukture i otvaranja novih tržišta. To su tržišta poput Hrvatske, koja uvelike ovisi o uvozu energije. Činjenica da druge zemlje u regiji planiraju provesti slične projekte dokazuje da je to pravi put. Vjerujem da su hrvatski donositelji odluka potpuno svjesni toga.

• Ako je tako važan, trebao je već biti na pola puta realizacije.

– Nedavno je hrvatska vlada proglasila LNG na Krku strateškim projektom i to podržavamo. Nadam se da će to olakšati službene procedure vezane uz projekt i da rad na terminalu može početi iduće godine.

• Američki izvoznici LNG-a spremni su pružiti znanje i iskustvo potrebne za gradnju LNG terminala u Krku. I interes CEEP-a je dovesti američki LNG u Europu. Treba li Hrvatska prihvatiti američku ponudu?

– Postoje mnoge opcije na stolu, a što više opcija imate, jača je pregovaračka pozicija. Svaki veliki infrastrukturni projekt ima svoje karakteristike koje određuju konačnu financijsku strukturu. Sigurno da je suradnja s našim partnerima preko Atlantika na tom projektu pravi

put. EU i SAD žele postići jaču sinergiju gospodarstava, a izvoz američkog LNG-a u Europu mogao biti još jedan stup suradnje. Terminal na Krku igra ključnu ulogu u tome. To je dobro poznato i Bruxellesu i Washingtonu i to treba iskoristiti. U CEEP-u na američke izvoznike LNG-a vidimo kao ključne u spuštanju cijena plina, od čega će koristiti imati sve zemlje članice EU. Osim toga ako Europa ima više mogućnosti opskrbe, onda se pregovaračka pozicija dodatno pojačava. Da bismo to postigli, moramo zajedno raditi na europskoj energetskej politici te razvijati infrastrukturu za dovršetak koridora sjever – jug.

• Kada bi to moglo biti?

– Vjerujemo da ključni dijelovi koridora trebaju i imaju šanse biti završeni do kraja ovog desetljeća. No trebali bi biti realizirani dio po dio, kao zasebni iako međusobno povezani projekti. To će omogućiti da se veći projekti temelje na razvoju ponude i potražnje. Bez koridora gubimo priliku za nižu cijenu energije i sigurnost opskrbe. Nema sumnje da svi ti ciljevi mogu znatno pridonijeti gospodarskom rastu u regiji.

• A i većina investitora itekako važnim smatra stabilnu isporuku energije kad odlučuje o lokaciji svojih ulaganja.

– Zato bi koridor mogao dati poticaj gospodarskom rastu i predstavlja važan doprinos rješavanju trenutačnih europskih makroeko-

nomskih izazova. Nedavno smo vidjeli nekoliko europskih zemalja, većinom iz istočnog dijela kontinenta, kako se suočavaju s teškoćama zbog poremećaja u isporuci plina, što je utjecalo i na industriju kao velikoga plinskoga konzumenta. To se ne bi dogodilo na dobro uređenom unutrašnjem tržištu na koje ciljamo. I to je razlog zašto jedinstveno tržište treba biti prioritet za cijeli EU.

• Osim koridora CEEP promiče mnoge teme. Zanimljiva su vaša razmišljanja o Transatlantskom sporazumu o trgovini i investicijama (TTIP-u), obnovljivim izvorima, politički zaštite okoliša, rafinerijama... Je li budućnost europskih rafinerija svijetla ili mračna?

– Vidimo ozbiljne izazove. U razdoblju od 2008. do 2014. zatvoreno je 17 rafinerija u EU, što je rezultiralo smanjenjem kapaciteta za osam posto te gubitkom 10 tisuća izravnih i 40 tisuća neizravnih radnih mjesta. To definitivno nije dobra vijest za gospodarstvo EU. Također, štetno je za globalni okoliš jer je proizvodnja naftnih derivata u rafinerijama EU znatno manje ugljično intenzivna u usporedbi s ostatkom svijeta. Da bismo se suočili s tim izazovom, vjerujemo da rafinerijska industrija treba dobiti 100 posto CO₂ kvota do 2030., kako bi se mogla suočiti s konkurencijom iz područja u kojima se ne primjenjuje sustav trgovanja emisijskim jedinicama. ●